

POSTANOWIENIE

Dnia 23 sierpnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa D. P.
przeciwko Urzędowi Gminy w M.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 sierpnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w J.
z dnia 29 marca 2017 r., sygn. akt VII Pa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów pomocy prawnej
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. wyrokiem z dnia 29 marca 2017 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez powódkę D. P. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. z dnia 12 grudnia 2016 r., zmienił ten wyrok w punkcie I i II w ten sposób, że zasądził od pozwanego Urzędu Gminy w M. na rzecz powódki kwotę 18.133,20 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania w pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwany Urząd Gminy w M. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 29 marca 2017 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 84 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 56 § 1 k.p. w związku z art. 8 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, którego rozstrzygnięcie ma w istocie sprowadzać się do odpowiedzi na pytanie, czy dla skuteczności złożonego przez pracodawcę oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej konieczne jest uzyskanie zgody pracownika.

Zdaniem skarżącego, istotne jest również rozstrzygnięcie kwestii, czy oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu będzie skuteczne *ex tunc*, co prowadziłoby do przywrócenia stosunku pracy oraz, jakie będą konsekwencje takiego oświadczenia dla toczącego się postępowania sądowego o przywrócenie do pracy.

Ponadto, skarżący podniósł, że w ramach drugiego ze sformułowanych przez niego zarzutów także istnieje zagadnienie prawne, które wymaga wyjaśnienia. Chodzi bowiem o to, czy art. 56 § 1 k.p. uprawnia sąd do zasądzenia odszkodowania na rzecz pracownika w sytuacji, gdy pracodawca swoimi faktycznymi działaniami doprowadził do uznania powództwa – przywrócenia do pracy, a w związku z tym, czy uwzględnienie roszczenia o odszkodowanie nie będzie sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Orzecznictwo sądowe nie daje bowiem odpowiedzi na pytanie, czy jeśli pracodawca swoimi poczynaniami uwzględnia roszczenie o przywrócenie do pracy, pracownik może zmodyfikować powództwo i żądać zasądzenia odszkodowania. Czy takie postępowanie pracownika zasługuje na ochronę prawną, czy też jest nadużyciem prawa.

Skarżący stwierdził też, że zaskarżone orzeczenie winno być uchylone, albowiem jest oczywiście niesprawiedliwe. Powódka otrzymała bowiem wszystkie należne jej świadczenia, a skarżący od chwili powzięcia informacji o błędzie będącym podstawą złożenia oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę

niezwłocznie podjął wszystkie działania zmierzające do uchylenia skutków tej czynności. Mimo to powódka, która otrzymała wynagrodzenie chorobowe, a następnie sama rozwiązała ze skarżącym umowę o pracę, otrzymując dodatkowo świadczenia z tym związane, otrzymała ponadto trzymiesięczne odszkodowanie, choć nie poniosła żadnej realnej szkody.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku powinno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem powszechnie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie

problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Ogranicza się on bowiem do przedstawienia pytań uzupełnionych tylko stwierdzeniem, że dotychczasowe orzecznictwo sądowe nie daje na te pytania odpowiedzi. Wspomnianym pytaniom nie towarzyszy natomiast jakiegokolwiek wywód o charakterze prawniczym, który zawierałby w sobie wszechstronną analizę problemu związanego z wykładnią przepisów, na tle których

skarżący formułuje pytania nazwane przez niego istotnymi zagadnieniami prawnymi. Skarżący nie podejmuje również próby przedstawienia własnej propozycji interpretacyjnej. Co jednak szczególnie istotne, skarżący nie dostrzega, że wbrew jego sugestii odpowiedzi na dwa pierwsze postawione przez niego pytania są oczywiste i wynikają z utrwalonych w tym względzie poglądów judykatury. Oczywiste jest bowiem, że o ile cofnięcie (odwołanie) oświadczenia woli wymaga zgody adresata, chyba że doszło do adresata jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej (art. 61 k.c.), o tyle uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej zgody adresata oświadczenia woli nie wymaga, gdyż taka przesłanka nie wynika z art. 84 § 1 k.c., i jest skuteczne *ex tunc*. Czego skarżący nie bierze jednak pod uwagę, możliwość powołania się na to, że oświadczenie złożone innej osobie było obarczone błędem co do okoliczności faktycznych lub prawa istnieje tylko wtedy, gdy błąd był istotny (art. 84 § 2 k.c.) i wywołany przez tę osobę, nawet bez jej winy albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć (art. 84 § 1 zdanie drugie k.c.). Chodzi tu o postawę adresata oświadczenia woli, polegającą na pewnego rodzaju współdziałaniu w zaistnieniu wadliwości czynności prawnej. Konieczna jest zatem ocena postępowania, stan wiedzy i przyczynowości zachowania adresata oświadczenia. Wywołanie błędu w rozumieniu art. 84 § 1 k.c. wyczerpuje się zaś przez każde zachowanie adresata oświadczenia, które po stronie składającego to oświadczenie skutkowało fałszywym wyobrażeniem co do czynności prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., V CSK 25/12, LEX nr 1293974). Dodać też wypada, że oświadczenie woli w przedmiocie rozwiązania umowy o pracę jest czynnością prawną odpłatną, wobec czego wspomniane ograniczenie związane ze współdziałaniem adresata oświadczenia woli nie jest w takim przypadku wyłączone (por. na ten temat rozważania Sądu Najwyższego dotyczące uchylenia się od skutków złożenia oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy o pracę przez pracownicę w ciąży zawarte w uzasadnieniach wyroków tego Sądu: z dnia 19 marca 2002 r., I PKN 156/01, OSNAPiUS 2002 nr 17 - okładka oraz z dnia 11 czerwca 2003 r., I PK 206/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 278).

Odnosząc te ogólne uwagi do ustaleń faktycznych i rozważań Sądów *meriti*, Sąd Najwyższy stwierdza, że nie ma racji skarżący, podnosząc, że Sąd drugiej

instancji uzależniał skuteczność uchylenia się przez skarżącego od skutków prawnych oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy o pracę z powódką od jej zgody. Podkreślając ów brak zgody, Sąd Okręgowy odniósł się bowiem wyłącznie do skuteczności cofnięcia oświadczenia woli, natomiast rozważania tego Sądu dotyczące skuteczności uchylenia się przez skarżącego od skutków tego oświadczenia woli wyraźnie wskazują, że zanegował on istotny charakter błędu (art. 84 § 2 k.c.) oraz jakiegokolwiek współdziałanie w tym zakresie ze strony powódki (art. 84 § 1 zdanie drugie k.c.), o czym świadczy choćby ten fragment uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w którym Sąd drugiej instancji wywodzi, odnosząc się do okoliczności poprzedzających złożenie przez oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy o pracę z powódką, że skarżący „nie zadał sobie minimum trudu, aby spróbować wyjaśnić, co mogło się wydarzyć, nie było (po jego stronie) żadnego ludzkiego odruchu zainteresowania się losem pracownika, czego można było oczekiwać z uwagi na długoletnią współpracę”, choć „istniały proste i szybkie możliwości wyjaśnienia sytuacji, niewymagające zaangażowania czasu czy środków”.

Skarżący błędnie także sugeruje, że przedmiotem orzecznictwa sądowego nie była kwestia zastosowania klauzuli nadużycia prawa (art. 8 k.p.) w odniesieniu do roszczenia o odszkodowanie, o którym mowa w art. 56 § 1 k.p. Wymaga wszakże szczególnego podkreślenia, że Sąd drugiej instancji rozważał możliwość zastosowania art. 8 k.p. w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, o czym świadczą obszernie rozważania zawarte w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia. Trzeba natomiast stanowczo stwierdzić, że stosowanie art. 8 k.p. pozostaje w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2016 r., II PK 65/15, LEX nr 2052414), a ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Sfera ta w ramach postępowania kasacyjnego może zaś podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2017 r., III PK 37/16, LEX nr 2188648 i powołane tam orzecznictwo).

Zdaniem Sądu Najwyższego, za przyjęciem skargi kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie nie może przemawiać również ten fragment ocenianego wniosku,

w którym skarżący podnosi, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście niesprawiedliwe. Fragment ten zdaje się więc wskazywać, że skarżący jako przesłankę przysądu powołuje także oczywistą zasadność swojej skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury skarga jest jednak oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Odnosząc się do tej części wniosku, Sąd Najwyższy podkreśla przede wszystkim, że nie wymienia ona jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego lub procesowego, który – zdaniem skarżącego – został naruszony, a nadto nie zawiera wyvodu o charakterze jurydycznym, który potwierdzałby tezę o kwalifikowanej postaci owego naruszenia. Niezależnie od tego Sąd Najwyższy dostrzega także, iż

Sąd drugiej instancji przyjął (zresztą w pełni prawidłowo), że oświadczenie woli powódki o wypowiedzeniu skarżącemu umowy o pracę nie mogło zostać uznane za skuteczne i wywołać jakichkolwiek skutków prawnych, skoro powódka złożyła je już po otrzymaniu oświadczenia o rozwiązaniu z nią umowy o pracę bez wypowiedzenia, które spowodowało zakończenie łączącego strony stosunku pracy. Sąd Okręgowy ustalił też, że powódka aż do chwili przejścia na emeryturę pobierała świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, do których prawo miała przecież także po rozwiązaniu z nią przez skarżącego umowy o pracę. Trudno zatem uznać, aby pobieranie tych świadczeń (niezależnie od tego, czy ich faktycznym płatnikiem był pracodawca, czy też ZUS) miało potwierdzać reaktywację wspomnianej umowy. Skarżący nie wykazał zatem również oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie przedstawił argumentacji, która uzasadniałaby poddanie jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.